

BOB DYLAN COMPLEET

HET VERHAAL VAN DE 492 SONGS

 BOOKS

PHILIPPE MARGOTIN
JEAN-MICHEL GUESDON

INHOUDSOPGAVE

- 6_** Voorwoord
- 8_** Soundtrack van een jonge songwriter
- 11_** John Hammond: de grote talentenjager
- 12_** The Bootleg Series
- 14_** The Minnesota Hotel Tape

16

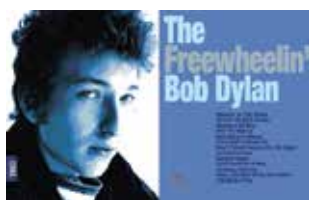
178

320

410

42

210

344

430

80

244

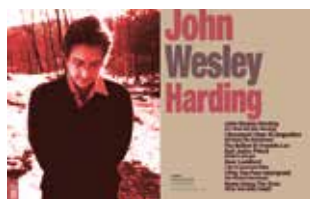
374

450

110

274

384

462

144

300

394

480

490

560

630

692

508

576

642

524

586

654

536

600

666

548

612

680

696_ Woordenlijst

698_ Register

702_ Bibliografie

Voorwoord

Op een koude januaridag in 1961 arriveerde Bob Dylan in New York, als een personage uit een roman van Jack Kerouac, en ging linea recta naar de clubs van Greenwich Village. Acht maanden later werd hij ontdekt door John Hammond en tekende hij een contract bij Columbia Records. Zijn eerste album, dat simpelweg *Bob Dylan* heette, werd op 20 en 22 november 1961 opgenomen in twee sessies van drie uur, en werd een paar maanden later uitgebracht, op 19 maart 1962. Het markeert het begin van een van de verbijsterendste en opwindendste hoofdstukken in de popgeschiedenis.

Bob Dylan was lang een mythisch figuur, een gids en een ijkpunt. Het publiek kent hem als dichter, songwriter, musicus, zanger, acteur en schrijver. Die labels zijn even talrijk als ze beperkend zijn. Het is zinloos de man achter 'Blowin' in the Wind', 'Like a Rolling Stone' en 'Idiot Wind' in een bepaald hokje te stoppen. Hij is Woody Guthrie, Leadbelly, Robert Johnson, Hank Williams, Buddy Holly en Little Richard ineen, en hij put dichterlijke en filosofische inspiratie uit onder meer William Blake, Allen Ginsberg en Arthur Rimbaud, maar ook uit de Bijbel. Hij keert telkens terug bij de grote maastroom van muzikale en kunstzinnige invloeden, en overstijgt die vervolgens. 'De politieke retoriek ervan spreekt tot me als ik ernaar luister,' zei Barack Obama ooit over 'Maggie's Farm'. Daaruit spreekt ook het genie van Dylan. Iedereen vindt in zijn uitgebreide repertoire wel een nummer dat hem of haar raakt, aanspreekt of ontroert.

Meer dan een halve eeuw is verstreken sinds *Bob Dylan*, een debuutalbum dat klonk als een indringend eerbetoon aan de grondleggers van de blues. Er zijn 36 studioalbums verschenen, plus singles, compilaties, soundtracks en de beroemde *Bootleg Series*. Dylan betovert en transformeert al vele jaren de wereld, en is nog altijd onverminderd populair. Daarom leek het ons toepasselijk zijn carrière de revue te laten passeren, van de nummers die hij opnam in Minneapolis, lang voordat John Hammond hem onder zijn

hoede nam bij Columbia, tot *Shadows in the Night*, uitgebracht in februari 2015. Dit laatste album is zowel een hommage aan Frank Sinatra als een eerbetoon aan het Great American Songbook.

In *Bob Dylan compleet* ligt de nadruk op het studiowerk van Dylan, album na album, single na single, outtake na outtake. Met de albums en singles alleen is zijn werk echter niet voldoende op waarde te schatten. Dylan nam vaak veel meer nummers op dan nodig voor het uiteindelijke album. De niet-geselecteerde opnames, die outtakes worden genoemd, zijn sinds 1991 uitgebracht op een verzameling officiële albums, onder de naam *The Bootleg Series* – de tot nu toe laatste werd uitgebracht in november 2014. In dit boek bespreken we de outtakes van elk album, aangeduid met het serienummer van de bijbehorende bootleg en een klein teken-tje bij het officiële nummer. Alleen de niet-uitgebrachte opnames van de nummers die niet op officiële albums staan, zijn voor dit boek weggelaten. We konden niet schrijven over alle 138 opnames op *The Basement Tapes Complete*, uitgebracht aan het einde van 2014. We bespreken echter wel alle songs op *The Basement Tapes* uit 1975, behalve degene die niet door Dylan zelf werden uitgevoerd. We behandelen ook de vroege nummers, die Dylan schreef voordat hij onder contract kwam bij Columbia.

In totaal bespreken we 492 songs. Eerst presenteren we de albums, singles en compilaties waar de songs bij horen in chronologische volgorde, met de opnameomstandigheden, technische gegevens, hoesontwerp, instrumenten. Daarna analyseren we elk nummer vanuit twee invalshoeken: het ontstaan en de tekst (inspiratie en boodschap), en de productie (de muzikale benadering van Dylan en de opname-technieken, inclusief de bijdragen van musici, producenten en geluidstechnici).

Voor deze reis door Dylans universum hebben we gebruikgemaakt van interviews met de tekstdichter zelf en

Bob Dylan, sinds de jaren zestig aan de wieg van een muzikale en dichterlijke renaissance.

met de talloze mensen met wie hij samenwerkte (musici, producenten, geluidstechnici), familieleden en vrienden, en van diverse boeken, artikelen en websites. Elke bron staat vermeld in een voetnoot. Objectiviteit stond bij deze zoektocht voorop. Informatie is soms onverifieerbaar, vooral als het gaat om de aan- of afwezigheid van bepaalde musici, het precieze aantal instrumenten dat werd bespeeld, welke producent of geluids-

technicus aan welke opnamesessie werkte, en de data van bepaalde opnames. In die gevallen hebben we een vraagteken tussen haakjes (?) gebruikt.

Tijd om de blik te richten op Dylans werk – een theater vol emotie, voortdurend in verandering: een intens, menselijk drama.

Bob Dylan in New York in 1962, met een mondharmonica om zijn hals en zijn beroemde akoestische Gibson J-50, die hij had gekocht vlak voor hij de studio inging.

Bob Dylan

Zijn tijd vooruit

Het album

Dit eerste album, dat simpelweg *Bob Dylan* heet, werd opgenomen tijdens twee sessies van drie uur op 20 en 21 november 1961. Tijdens die sessies nam Dylan zeventien nummers op, waaronder vier outtakes: 'He Was a Friend of Mine', 'Man on the Street', '(As I Go) Ramblin' Round', en 'House Carpenter'. De eerste drie verschenen op *The Bootleg Series, Volumes 1-3: Rare & Unreleased, 1961-1991*.

Het album, dat Columbia Records slechts 402 dollar kostte, verscheen drie maanden later, op 19 maart 1962. Hierop gaf Dylan zijn interpretatie van vooral traditionele blues-, gospel-, country- en folknummers. 'Later, toen ik mijn eerste album opnam, bestond de helft van de nummers uit versies van songs die [Dave] Van Ronk had gedaan,' zegt hij in *Chronicles*.¹ 'Toen ik dat eerste album maakte, gebruikte ik songs die ik kende. Ik had ze niet vaak gespeeld. Ik wilde dingen opnemen die ik in mijn hoofd had, om te zien wat er zou gebeuren.'⁶ Er staan twee oorspronkelijke nummers op het album: 'Talkin' New York' en 'Song to Woody', die ook op latere albums verschenen. Robert Shelton: 'Het eerste album was het testament van de ene Dylan en de geboorte van een nieuwe Dylan.'⁷

Uit artistiek oogpunt was zijn eerste album al een meesterwerk. Buddy Holly en Eddie Cochran waren op tragische wijze verdwenen, Elvis Presley zong originele, maar middelmatige songs, en The Beatles en The Rolling Stones

waren nog niet begonnen aan hun grote Britse invasie. Deze jonge songwriter had een boodschap: de toekomst van de Amerikaanse muziek ligt onvermijdelijk in herinterpretaties van het muzikale erfgoed, of dat nu zwarte of blanke muziek is. Afgezien van de twee oorspronkelijke composities klinken de nummers als heruitvoeringen van blues- en folknummers, en een eerbetoon aan Woody Guthrie. Bob Dylan was nog maar 20 jaar bij de verschijning van zijn eerste album, maar hij was al 'A Man of Constant Sorrow', om de titel van een van de nummers te lenen, geplaagd door de dood en de ongerijmdheden en onrechtvaardigheden van de moderne wereld. De emotionele kracht van de songwriter komt tot uiting in alle dertien nummers – een emotionele kracht die al gauw een weerklank zou vinden bij de jeugd van de jaren zestig.

Het album bevatte voornamelijk folksongs en verkocht niet goed. In de VS werden zo'n vijftienduizend exemplaren verkocht. Had het orakel van Columbia het bij het verkeerde eind gehad? De reacties bij het label waren gemengd. Vrijwel iedereen had in de gaten dat de inhoud van de nummers goed was, maar men vond het gitaarspel rudimentair en Dylans stem pieperig. De jonge vicedirecteur van A&R, Dave Kapralik, wilde Dylan uit zijn contract ontslaan, omdat hij er geen toekomst in zag. John Hammond antwoordde: 'Je laat hem vallen? Over mijn lijk!'⁵ Hij verdedigde Dylans contract vol vuur en werd hierin gesteund door Johnny Cash. Het contract werd niet verbroken, maar Dylan was teleurgesteld over het resul-

House Of The Risin' Sun

Traditional / Arrangement Bob Dylan / 5'18

Muzikant

Bob Dylan: zang, gitaar

Opnamestudio

Columbia Recording Studios / Studio A,

New York: 20 november, 1961

Techniek

Producent: John Hammond

Geluidstechnici: George Knuerr en Pete Dauria

Ontstaan en tekst

Deze wereldberoemde ballade is (aldus Alan Price, organist van The Animals) waarschijnlijk een zestiende-eeuws Engels volksliedje. Andere bronnen noemen de ballades 'Matty Groves' en 'The Unfortunate Rake', daterend uit respectievelijk de zeventiende en achttiende eeuw. Folklorist Alan Lomax maakte in 1937, tijdens een bezoek aan Middlesboro, Kentucky, een opname van het liedje, gezongen door de zestienjarige Georgia Turner. Hij noemde het 'The Rising Sun Blues'. Een paar jaar later maakte hij een opname van twee musici uit Kentucky met elk een eigen versie, Bert Martin en Daw Henson. Drie jaar eerder hadden twee muzikanten uit de Appalachen, Clarence 'Tom' Ashley en Gwen Foster, een vergelijkbaar nummer opgenomen voor Vocalion.

Het 'House of the Risin' Sun' is een bordeel of vrouwengevangenis in New Orleans, of misschien wel allebei! Allerlei theorieën doen de ronde. Bob Dylan maakte een opname nadat hij het had horen zingen door Dave Van Ronk: 'Ik had het nummer nog nooit gespeeld, maar het wel elke avond gehoord omdat Van Ronk het zong (...) Ik vond dat hij ermee op het goede spoor zat, dus maakte ik een opname.'⁶ Van Ronk wilde het nummer op zijn volgende album zetten; hij sprak erover met Dylan, maar het was al te laat: 'Hij vroeg me of ik het erg zou vinden als (...) hij mijn versie van 'House of the Risin' Sun' opnam (...) Ik zei: 'Liever niet, want ik wil het binnenkort zelf opnemen.' Bobby zei: 'Oh-oh.'⁶ Van Ronk koesterde geen wrok, maar omdat hij het niet meteen had opgenomen, werd hij er later van beschuldigd Dylans versie te hebben 'geleend'!¹² Dat weerhield hem er niet van het nummer in 1964 op te nemen bij Mercury voor *Just Dave Van Ronk*. Bob Dylan veranderde niets aan de tekst en behield de vrouwelijke ik-persoon; anderen kozen voor een mannelijke versie, zoals The Animals in 1964.

Covers

Er bestaan honderden versies van 'House of the Risin' Sun', onder meer van Woody Guthrie (1941), Leadbelly (1944 en 1948) en Josh White (1947). Sommige zijn legendarisch geworden. De opname van The Animals, die de aanzet gaf tot de rhythm-and-bluesrevolutie in Groot-Brittannië, bracht de band uit Newcastle op nummer 1 in de Britse hitlijsten in juni 1964. De psychedelische band Frijid Pink uit Detroit bereikte met hun

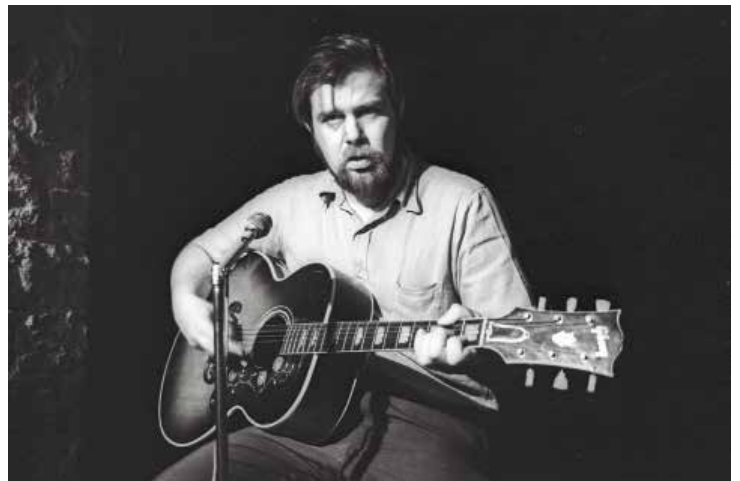

The Animals, met zanger Eric Burdon (voorground, links), namen een rockversie op van 'House of the Risin' Sun' die in de Britse lijsten op nummer 1 kwam.

versie in 1970 de top van de hitlijsten in een vele Europese landen, maar ook in de VS en Canada. In Nederland behaalde de single de vijfde plaats in de Tijd van Teenagers Top 10. Ook Dolly Parton (1980), Eric Burdon and the Robbie Krieger Band (1990), Tracy Chapman (1990) en Muse (2010) voerden het uit.

Productie

Om het nummer de nodige spanning mee te geven speelde Dylan geen mondharmonica; in plaats daarvan plukte hij ritmisch aan zijn gitaar, zonder franje of contrapunt. Van Ronk vond dat het nummer hierdoor anders werd en behield zowel de tekst als de melodie, maar de harmonieën van Bob zijn uiterst effectief. Misschien dat The Animals het gebruikten als uitgangspunt voor hun eigen versie, al is die volgens sommigen gebaseerd op de uitvoering van Josh White; Eric Burdon noemt ook de invloed van Johnny Handle. In dit nummer vindt Dylan een ideale manier om uitdrukking te geven aan de emotie in zijn stem. Hij mist zelfs een aantal keer de lage snaar op zijn gitaar (1:40, 2:09)! De inleiding lijkt op de akoestische versie van 'While My Gitaar Gently Weeps' van George Harrison (*Beatles Anthology 3*), zijn toekomstige vriend. Van de drie takes die nodig waren voor de opname, was de derde het beste.

Dave van Ronks versie van 'House of the Risin' Sun' is ouder dan die van Dylan.

Like A Rolling Stone

Bob Dylan / 6'13

Muzikanten

Bob Dylan : zang, gitaar, mondharmonica

Mike Bloomfield : gitaar

Al Gorgoni : gitaar

Paul Griffin : piano

Al Kooper : orgel

Joseph Macho Jr. : bas (?)

Russ Savakus : bas (?)

Bobby Gregg : drums

Bruce Langhorne : tamboerijn

Opnamestudio

Columbia Recording Studios /

Studio A, New York : 16 juni 1965

Techniek

Producent: Tom Wilson

Geluidstechnici: Roy Halee en Pete Dauria

Achtergrond en tekst

De Britse tournee van Bob Dylan, van 26 april tot 12 mei 1965, was heel zwaar. Hij speelde akoestisch, maar trad elke avond op voor een vijandig publiek, dat niets moest weten van zijn bekering tot de rockmuziek. *Bringing It All Back Home* was net uit. Bij zijn terugkeer in de VS was Dylan zo onder de indruk van de publieksreactie dat hij overwoog een punt achter zijn carrière te zetten. 'Afgelopen lente wilde ik stoppen met zingen. Ik was uitgeput en zoals de zaken ervoor stonden, was het een akelige situatie (...) Ik speelde een hoop nummers die ik niet wilde spelen. Ik zong woorden die ik niet wilde zingen. En dan bedoel ik niet woorden zoals God en 'mother' en 'President' en 'suicide' en 'meat cleaver'. Ik bedoel eenvoudige woordjes zoals 'if' en 'hope' en 'you'. Maar 'Like a Rolling Stone' bracht daar verandering in.'⁴ In 2005 zei Dylan: 'Nadat ik dat had geschreven, wilde ik geen roman of toneelstuk meer schrijven. Ik had er genoeg van. Ik wilde liedjes schrijven.'⁶

De tekst van 'Like a Rolling Stone' begon als een lange versie van tientallen bladzijden die Dylan zelf omschreef als 'een grote poel braaksel'.⁴ Uit deze eerste versie koos hij een aantal coupletten en het refrein tijdens zijn verblijf in Woodstock, New York, in het huis dat hij huurde van de moeder van folkzanger Peter Yarrow. De tekst is innovatief: 'Once upon a time you dressed so fine / You threw the bums a dime in your prime, didn't you?' Spelend met assonantie zet Dylan een ooit machtige heldin neer, die 'never turned around to see the frowns on the jugglers and the clowns', die 'used to be so amused / At Napoleon in rags and the language that he used'. De verteller is meedogenloos: 'How does it feel / How does it feel / To be on your own / With no direction home / Like a complete unknown / Like a rolling stone?'

De poëtische originaliteit van 'Like a Rolling Stone' krijgt extra kracht doordat de verteller wraak wil nemen op de mysterieuze Miss Lonely. Die gevoelens worden echter geleidelijk minder, al kan de verteller aan het begin niet verborgen houden hoe blij hij is dat de 'princess on the steeple' de realiteit moet accepteren van de wereld die ze ooit verachtte. De verteller toont steeds meer mededogen. Afgezien van een verhaal over decadentie schetst Dylan ook subtiel de Amerikaanse maatschappij van midden jaren zestig. Aan het begin van het tweede couplet zingt hij: 'You've gone to the finest school all right, Miss Lonely'. De songwriter wil laten weten dat de beste

Andy Warhol en actrice Edie Sedgwick, mogelijk de Miss Lonely uit het nummer 'Like a Rolling Stone'.

Bob Dylan en gitarist Mike Bloomfield tijdens de sessies voor *Highway 61 Revisited*.

VOOR DYLANOGEN

De promosingle 'Like a Rolling Stone' voor radiostations verdeelde het nummer in gelijke stukken over beide kanten van de plaat. Dat was nodig omdat radiostations in die tijd een standaardkalibratie van drie minuten aanhielden. Deeja's die het hele nummer wilden spelen – vaak op verzoek van luisteraars – moesten de plaat live omdraaien.

opleiding niet wordt gegeven op dure universiteiten of in de cocon van het gezin, maar door de harde realiteit van het dagelijks leven. Dylans biograaf Robert Shelton schrijft dat 'Like a Rolling Stone' 'gaat over het verlies van onschuld en keiharde ervaringen.'⁷

Wie is Miss Lonely? Zoals altijd verschillen de meningen. Miss Lonely zou Joan Baez kunnen zijn of Sara (gezien haar pijnlijke echtscheiding van fotograaf Hans Lownds), maar een betere kandidate is Edie Sedgwick, dochter van een rijke familie uit Californië en muze van Andy Warhol. In 1965 acteerde ze in acht films van Warhol, zoals *Poor Little Rich Girl*. Dylan had een kortstondige affaire met haar toen hij in het Chelsea Hotel woonde. In een interview met Scott Cohen ontkende hij dat: 'Ik herinner me geen relatie. Ik zou het nog wel weten als we iets hadden gehad.'⁴⁹

In 2004 gaf Dylan een interessante uitleg bij zijn schrijftechniek voor 'Like a Rolling Stone': 'Ik dacht niet aan wat ik wilde zeggen, ik dacht alleen: 'Past dit binnen het metrum?' Het heeft iets magisch: het is alsof het nummer is geschreven door een geest. Iets schenkt je het nummer en verdwijnt dan weer, het verdwijnt. Je weet niet wat het betekent. Behalve dat die geest mij heeft uitgekozen om het nummer te schrijven.'²⁰

De opname

'Like a Rolling Stone' ontketende een revolutie in de opname-industrie. Rolling Stone schreef: 'Geen andere popsong

heeft de commerciële wetten en artistieke conventies van die tijd zo permanent uitgedaagd en veranderd.'⁵⁰ Daarmee wordt bedoeld dat tot dan toe geen enkele single langer had geduurd dan zes minuten. Het succes berust echter niet op de lengte van 6:13. Recensenten omschreven het nummer als revolutionair door de combinatie van muzikale elementen: een briljant arrangement van orgelakkoorden en gitaarlicks die perfect harmoniëren met Dylans zang, en een intensiverende uitvoering. 'Het nummer werd geschreven op een buffetpiano in Gis, wat in de opnamestudio voor de gitaar werd veranderd in C,' zei Dylan in 1988. 'Van de eerste twee regels, waarin 'kiddin' you' en 'didn't you' met elkaar rijmde, sloeg ik steil achterover. Later, toen ik bij de 'jugglers', het 'chrome horse' en de 'princess on the steeple' kwam, werd het me bijna teveel.'⁵⁰ Later gaf hij toe dat de akkoordprogressie in 'La Bamba' van Ritchie Valens de inspiratie was geweest voor het refrein.

Een versie van 'Like a Rolling Stone' van 15 juni 1965 werd in 1991 uitgebracht op *The Bootleg Series Volumes 1-3*. Het nummer werd opgenomen in driekwartsmaat, met Dylan op piano, wat nogal afwijkt van de albumversie, maar toch interessant is. De uiteindelijke opname (de vierde van vijf takes) vond plaats in de namiddag van 16 juni. Al Kooper: '[Tom] Wilson durfde het aan me uit te nodigen om toe te kijken bij een versterkte sessie van Dylan, omdat hij wist dat ik een groot fan van Bob was. Hij had echter geen idee van mijn grenzeloze ambitie. Er kon geen sprake van zijn dat ik aanwezig was bij een sessie van Bob Dylan en maar een beetje zou

1966

Blonde

On Blonde

Rainy Day Women #12 & 35
Pledging My Time
Visions Of Johanna
One Of Us Must Know (Sooner Or Later)
I Want You
Stuck Inside Of Mobile
With The Memphis Blues Again
Leopard-Skin Pill-Box Hat
Just Like A Woman
Most Likely You Go Your Way
(And I'll Go Mine)
Temporary Like Achilles
Absolutely Sweet Marie
4th Time Around
Obviously 5 Believers
Sad-Eyed Lady Of The Lowlands

ALBUM

VERSCHEIJNINGSDATUM

Verenigde Staten: 16 mei 1966

Columbia Records

(CATALOGUSNR. COLUMBIA C2L 41/C2S 841)

OUTTAKES

**Sessie op 1 mei met
George Harrison :**

Working On A Guru
Song To Woody
Mama, You Been
On My Mind
Don't Think Twice, It's All Right
Yesterday
Just Like Tom Thumb's Blues
Da Doo Ron Ron
One Too Many Mornings
Ghost Riders In The Sky
Cupid
All You Have To Do Is Dream
Gates Of Eden
I Threw It All Away
I Don't Believe You
(She Acts Like We Never Have Met)
Matchbox
Your True Love
Las Vegas Blues
Fishing Blues
Honey, Just Allow Me One More Chance
Rainy Day Women #12 & 35
It Ain't Me, Babe

Andere sessies :

Alligator Man
Ballad Of Ira Hayes
Lonesome Me
Mary Ann
Sarah Jane
Spanish Is The Loving Tongue
Mr. Bojangles
Kingston Town
Can't Help Falling In Love
Long Black Veil
Lily Of The West
One More Weekend
Bring Me A Little Water
Tomorrow Is A Long Time
Big Yellow Taxi
I Forgot To Remember To Forget
Blowin' In The Wind

VOOR DYLANOLOGEN

Op 2 maart 1962, tijdens de opnamesessie voor *Three Kings and the Queen*, speelde Dylan mondharmonica, onder andere op het door Big Joe Williams gezongen 'Sittin' on Top of the World'. Dylan bracht deze song zelf uit op het in 1992 verschenen *Good As I Been to You*.

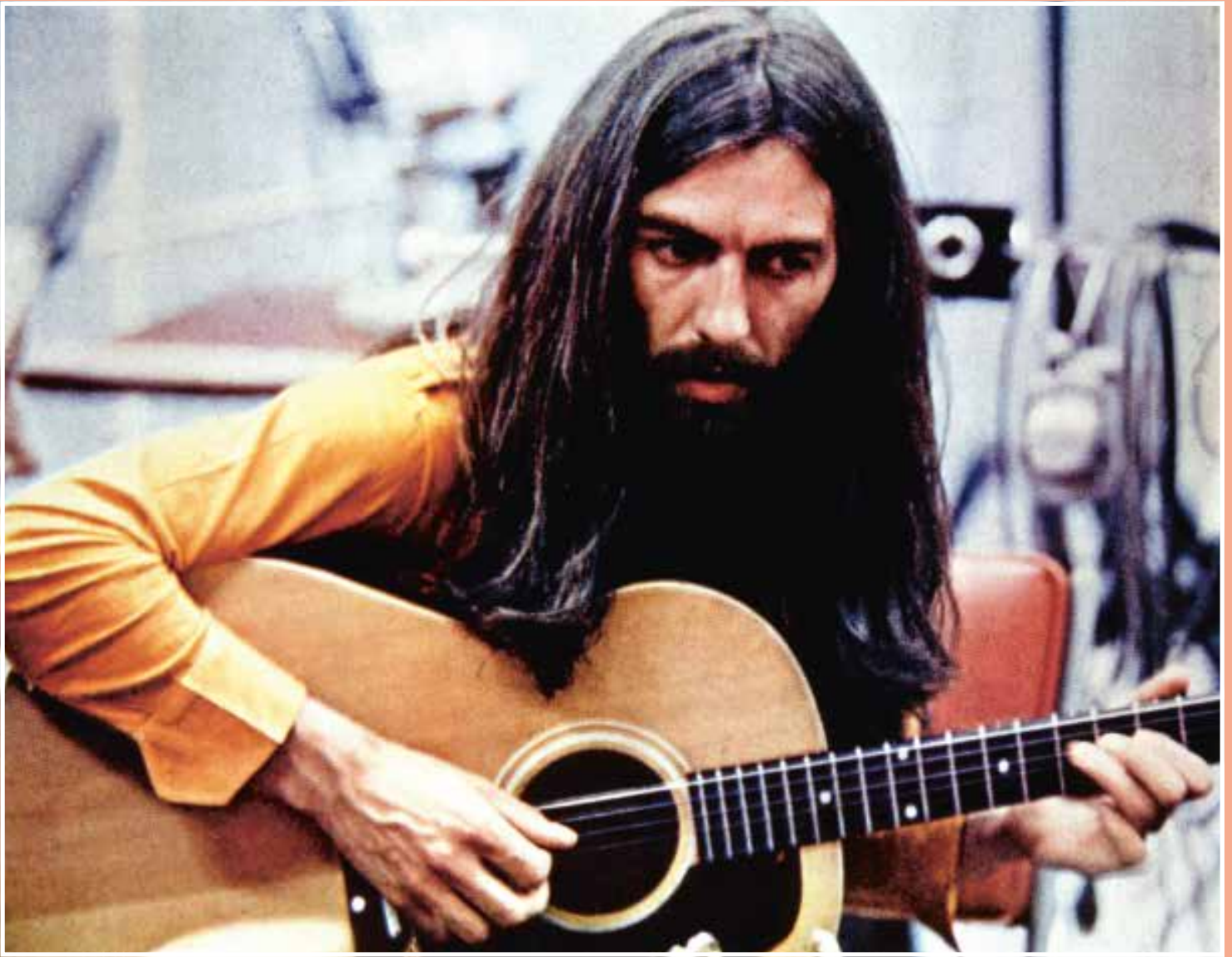
De opnames van 1962, waaraan ook Dylan meewerkte, resulteerden in twee albums: *Three Kings and the Queen* (1964) en het bluesalbum *Kings and the Queen* (1970).

alles wat je blij maakt dat je leeft: een hengel uitwerpen in het water, de sterrenhemel aanschouwen, het kraaien van de haan. Een geluk dat je deelt met je geliefde, zoals Dylan zonneklaar tot uitdrukking brengt in het openingsnummer 'If Not For You', 'Winterlude' ('You're the one I adore / Come over here and give me more') en 'One More Weekend' ('Honey, why not go alone / Just you and me'). *New Morning* is kortom een loflied op het landleven en op Dylans liefde voor Sara. Maar is het beeld dat Dylan schetst van het buitenleven geworteld in de realiteit of is het een geïdealiseerd beeld, dat alleen in zijn verbeelding bestond? Misschien ligt het antwoord in het midden, net als dat op de vraag of de tekst van 'Went To See The Gypsy' verwijst naar een echte of een denkbeeldige ontmoeting met Elvis Presley. Of, zoals Dylan zingt in 'The Man In Me': 'The man in me will hide sometimes to keep from bein' seen / But that's just because he doesn't want to turn into some machine.'

Op *New Morning* laat Dylan opnieuw een andere kant van zichzelf zien, die echter ver afstaat van wat hij op *Self Portrait* had laten horen, en qua tekst en muziek nauwer verwant is aan Dylans belangrijkste albums uit de jaren zestig.

Qua tekst roept 'Day of the Locusts' herinneringen op aan het surrealisme van *Blonde on Blonde*, en ook 'If Dogs Run Free' draagt het stempel van de Beatschrijvers. De vele verwijzingen naar de Bijbel, met name in de twee laatste songs, zijn weer meer in de stijl van *John Wesley Harding*.

In muzikaal opzicht is *New Morning* een folkrock-album, met alomtegenwoordige akoestische gitaren, maar ook opmerkelijk mooie, door Dylan zelf gespeelde pianopartijen. In de orgelpartijen en de achtergrondzang (met name op 'Three Angels') is de invloed hoorbaar van de gospelmuziek.

George Harrison, vriend en muzikaal bondgenoot van Dylan.

De hoes

De foto op de voorzijde werd genomen door Len Siegler, de huisfotograaf van Columbia. Het is een sepiakleurig portret van een bebaarde Dylan, die ons sereen en vastbesloten aankijkt. Op de achterkant staat de eerdergenoemde, door Siegler in 1962 genomen foto van Dylan samen met de 'Koningin van de blues', Victoria Spivey. Evenals op *Self Portrait* staat op *New Morning* noch de titel van de plaat noch Dylans naam.

Zoals gezegd had Dylan over een titel nog niet nagedacht: 'Johnston had eerder gevraagd: "Hoe ga je die plaat noemen?" Titels! Iedereen is gek op titels. Je kan een hoop zeggen in een titel, maar ik had nog geen titel.'¹ Even had Dylan het idee het album *Down and Out on the Scene* te noemen, maar hij bedacht zich. 'Ik had net de opname teruggehoord van 'New Morning' en vond dat het er best goed was uitgekomen. *New Morning* is misschien een goede titel, dacht ik. Dat zei ik

tegen Johnston. 'Man, je kunt m'n gedachten lezen. Daarmee eten ze uit je hand, daar moeten ze een bewustzijnscurcus voor volgen, zo eentje die je doet terwijl je slaapt, om dat te kunnen begrijpen.'¹

De opnames

Verspreid over de periode van 1 mei tot 12 augustus 1970 werden voor het album *New Morning* in negen dagen tijd zo'n vijftig songs op band gezet. Tijdens de eerste sessie op 1 mei hadden Dylan en George Harrison samen aan enkele songs voor het nieuwe album gewerkt; de eerste echte opnames vonden pas een maand later plaats, op 1 en 2 juni, in Studio E van de Columbia Studios in New York. Dylan werd begeleid door Al Kooper op toetsen, Charlie Daniels op basgitaar en Russ Kunkel op drums; de achtergrondzangeressen waren Hilda Harris, Albertina Robinson en Maeretha Stewart.

***Blood On The Tracks,* album van een verwonde ziel**

Het album

Blood on the Tracks betekende de terugkeer van Bob Dylan naar Columbia Records, na twee albums voor Asylum – *Planet Waves* en de livedubbel *Before the Flood*, uitgekomen op 20 juni 1974. In *Rolling Stone* zei David Geffen van Asylum: ‘Bob Dylan heeft voor zijn verleden gekozen. Ik was meer geïnteresseerd in zijn toekomst.’¹⁰⁷ Volgens sommigen had Dylan een verschil van mening met Geffen, die hij verweet onvoldoende promotie voor *Planet Waves* gemaakt te hebben. Een werknemer van Columbia zei: ‘Hij vond dat het Geffen uitsluitend om de eigen roem te doen was.’¹⁰⁷

Dus zocht Dylan voor zijn vijftiende studioalbum weer de Columbiastudio’s op, waar hij werkte met de legendarische producer John Hammond, net als aan het prille begin van zijn carrière. Die vertelde hij bij het boeken van een studio voor september 1974 dat het slechts om wat ‘persoonlijke liedjes’ ging. Na zijn tournee met The Band, van 3 januari tot 14 februari, had hij wat ideeën uitgewerkt op zijn boerderij in Minnesota, waar hij medio juli met zijn kinderen en zijn broer David Zimmerman was neergestreken. Sara ontbrak opvallend genoeg. Hun relatie was na de verhuizing naar Malibu in april 1973 in het slop geraakt, en dat werd erger toen Dylan in januari 1974 op tournee ging. Dylans roadmanager Jonathan Taplin vertelde Howard Sounes: ‘Ze had een afkeer van het artiestenleventje [en] mensen die alleen over muziek praatten, verveelden haar.’¹⁰⁸ Daarom bleef ze op afstand en hoopte ze

op betere tijden. De toerende Dylan sloot echter al zijn oude kwelgeesten – nachtbraken, vrouwen, tabak en alcohol – weer in de armen.

De odyssee van een mythische minnaar’

Toen *Blood on the Tracks* op 20 januari 1975 uitkwam, had Dylan twee nieuwe mensen leren kennen: Ellen Bernstein, een vierentwintigjarige medewerkster van Columbia Records, die zijn geliefde werd, en kunstenaar Norman Raeben, bij wie hij in New York van mei tot juli 1974 lessen volgde. Zijn huwelijk met Sara leek op dat moment onherstelbaar beschadigd. Vele journalisten en fans vermoedden dan ook dat *Blood on the Tracks*, een album vol trieste liefdesliedjes, de weerslag was van Dylans breuk met zijn vrouw, een document van innerlijke verscheurdheid en kwellingen. Robert Shelton schreef: ‘Het nieuwe album was de spirituele autobiografie van een verwonde ziel.’⁷ Voor Greil Marcus was de plaat de ‘odyssee van een mythische minnaar in de greep van onontwarbare gevoelens.’⁷ Deze inschatting werd gedeeld door Jakob, Bob en Sara’s jongste, die het album als volgt kwalificeerde: ‘Als ik *Blood on the Tracks* hoor, dan gaat het over mijn ouders.’⁴⁷ Dylan zelf heeft zulke duidingen altijd ontkend of geridiculiseerd. Hij paste een nieuw artistiek procedé toe: schrijven zoals de kunstenaar zijn onderwerp waarneemt. ‘[De schilder Norman Raeben] leerde mij zien (...) op zo’n manier dat ik bewust kon uitvoeren wat ik onbewust voelde (...) ik betwijfelde of dat ook in songs werkte,

Bob Dylan en een aantal leden van de Rolling Thunder Revue in The Other End in New York.

ook Dylan gaf in zijn teksten toe aan een zeker exotisme ('Mozambique'); hij zong zelfs in de taal van Cervantes op 'Romance in Durango' en van Molière op 'Black Diamond Bay'.

Toch betekent *Desire* geen volledige breuk met het verleden. Zo staat er weer een protestlied op in de vorm van 'Hurricane', en zijn er nog altijd de stukgelopen en bedorven liefdesrelaties ('Isis', 'One More Cup of Coffee [Valley Below]', 'Oh, Sister' en 'Sara'). *Desire* is een uitstekende plaat, getekend door de diepe pijn om de breuk met zijn vrouw, maar ook gericht op de toekomst.

De lp-hoes

Op de hoesfoto draagt Dylan een lichtgrijze hoed, een das met zwarte stippen en een bonte Navajojas in de kleuren rood, wit, zwart en oranje. Sterfotograaf Ken Regan, die met de Stones, The Beatles en Jimi Hendrix gewerkt had, maakte de foto kort na de start van de Rolling Thunder Revue (vermoedelijk in oktober 1975). Dat gebeurde in het Plymouth Memorial State Park, in Massachusetts, dat een replica van de Mayflower herbergt. De foto's op de achterzijde zijn van Ruth Bernal, de collage is van Carl Barile. Het ontwerp is van John Berg, die ook *Blonde on Blonde* vorm gaf.

De opnames

De eerste opnamesessie vond plaats op 14 juli 1975, net als alle volgende in Columbia's Studio E. Dylan werd begeleid door

de Engelse gitarist Dave Mason en diens muzikanten. Mason was lid geweest van de band Traffic en was daarna een solo-carrière begonnen. Scarlet Rivera op viool en Sugar Blue op harmonica maakten het gezelschap compleet. Er werd gewerkt aan twee liedjes, 'Rita May' en 'Joey', wat zeventien takes opleverde. Dylan was goed bij de les, maar wilde het 'orkestrale' element verder uitdiepen. Daarom regelde producer Don DeVito, terwijl Dylan en Jacques Levy in East Hampton waren, voor een sessie op 28 juli een groep van twintig muzikanten en zangers, waarvan gitaargod Eric Clapton en Emmylou Harris deel uitmaakten. Die dag werd aan vijf liedjes gewerkt en kwamen vijftien takes op de band. Alleen 'Romance in Durango' haalde het album. Een dag later was er een sessie met minder mensen, aangezien de meeste Engelsen (onder wie Clapton) vertrokken waren. Toch was het net zo'n rommeltje als de dag ervoor en alle opnames gingen in de prullenmand.

DeVito probeerde nog het geluid te verbeteren en de vaart erin te houden, maar het schijnt dat bassist Rob Stoner hem voorstelde met een kleinere band te werken: 'Geen vriendinnetjes, geen echtgenotes, niets van dat al! De kleinst mogelijke band – bassist, drummer en nog een paar liederen die je erbij wilt houden.'⁸⁹ Het idee sprak Dylan aan, al was het maar omdat hij de dag ervoor zelf een bescheiden versie van 'Oh, Sister' opgenomen had. Percussioniste Sheena Seidenberg herinnert zich: 'Dylan belde mij die middag en zei dat hij slecht sliep doordat hij zo vol energie zat, gegrepen was door alle commotie en de magie, en worstelde met de nieuwe vorm.'⁸⁹

OUTTAKES

Rita May
Money Blues
Catfish
Golden Loom
Abandoned Love

VOOR DYLANOGEN

In januari 1976 werd *Desire* in veel landen, waaronder de VS, Spanje en Australië, ook in een quadrafonische versie uitgegeven. Natuurlijk is die zeer begeerd onder verzamelaars.

Van de weeromstuit was de sessie van 30 juli heel productief, met Dylan, Emmylou Harris (achtergrondzang), Scarlet Rivera (viool), Rob Stoner (bas), Howard Wyeth (drums) en Sheena Seidenberg (percussie).

Het meeste albummateriaal stamt dan ook van deze en drie volgende sessies: 31 juli, 11 augustus voor de overdubs, en 24 oktober voor 'Hurricane'.

Op 5 januari 1976, toen het eerste deel van de Rolling Thunder Revue erop zat, werd *Desire* wereldwijd uitgebracht. Het album kreeg meteen een gunstig onthaal in de pers. Dave Marsh van *Rolling Stone* noemde het album 'een van de twee beste platen die Dylan sinds *John Wesley Harding* gemaakt heeft'. Het publiek was het ermee eens: de plaat stond vijf weken nummer 1 in de Billboard Pop Album Chart en haalde dubbel platina. In Engeland kwam hij tot nummer 3. Inmiddels staat *Desire* op plaats 174 in de '500 Greatest Albums of All Time' van *Rolling Stone*.

Technische details

Het album werd opgenomen in Columbia's Studio E, op de zesde verdieping van 49 East Fifty-Second Street in New York. In die tijd leerde Dylan geluidstechnicus Don Meehan kennen. Hij was de studiotechnicus van dienst en zegt bij de productie betrokken geweest te zijn. De credits op de hoes vermelden cryptisch dat het album 'geproduceerd zou kunnen zijn door Don DeVito'. De mastertape werd gemaakt op een MCI-16-sporenrecorder met een 48-kanaals mengpaneel. Voor Dylans zang gebruikte Meehan een dynamische microfoon, waarschijnlijk een Electro-Voice RE20, en een Teletronix LA-2A limiter. Meehan: 'Ik zou nooit een condensatormicrofoon gebruiken bij livezang in de studio, want die zou alles registreren. Ik vroeg hem er zo dicht mogelijk op te gaan staan en zo het klankverlies te minimaliseren.' Meehan buitte de beroemde 'Seventh Avenue reverb' uit, maar zette ook EMT plate reverb in. Studio E beschikte over Altec A7-luidsprekers.

De instrumenten

Dylan speelde akoestisch, waarschijnlijk op zijn Martin 00-21, en misschien ook op een Martin D-28 (wellicht die van de Rolling Thunder Revue). Gebruikte hij elektrisch een Fender Stratocaster, een Telecaster of misschien de Gibson Les Paul van zijn concerten? Zijn harmonica's stonden in C, Es en G.

Een Gibson Les Paul van hetzelfde model als Dylan tijdens concerten gebruikte.

Cold Irons Bound

Bob Dylan / '716

Muzikanten

Bob Dylan: zang, gitaar

Daniel Lanois: gitaar

Robert Britt: gitaar

'Bucky' Baxter: pedalsteelgitaar

Augie Meyers: orgel

Tony Garnier: basgitaar

David Kemper: drums

Opnamestudio

Criteria Recording Studios, Miami: januari 1997

Techniek

Producent: Daniel Lanois (in samenwerking met Jack Frost Productions)

Geluidstechnicus: Mark Howard

Basgitarist Tony Garnier zorgde voor belangrijke ritmische ondersteuning bij 'Cold Irons Bound.'

VOOR DYLANOLOGEN

Dylan won met 'Cold Irons Bound' in 1998 een Grammy Award voor de beste mannelijke uitvoering (zang) in het rockgenre.

Achtergrond en tekst

De inspiratiebron voor 'Cold Irons Bound' was mogelijk 'Rosie', een Afro-Amerikaans werklied dat wordt gezongen door de gevangenen in de Mississippi State Penitentiary, ook wel Parchman Farm genoemd. Het verhaal gaat over een beter leven, dat wordt gesymboliseerd door een mooie vrouw, Rosie. Jaren daarvoor had Dylan een vergelijkbaar nummer opgenomen voor zijn album *Self Portrait*, namelijk 'Take a Message to Mary', dat was geschreven door Felice en Boudleaux Bryant.

In 'Cold Irons Bound' wordt de verteller tot een gevangenisstraf veroordeeld. Hij bevindt zich 'Twenty miles out of town in cold irons bound / The walls of pride are high and wide', en onder 'clouds of blood'. Hoogstwaarschijnlijk is dit een metafoor voor een liefde 'taking such a long time to die'; hij is een gevangene van herinneringen aan de mooie momenten die hij met zijn geliefde heeft beleefd.

Productie

'Cold Irons Bound' is een meesterwerkje van producer Daniel Lanois. Het nummer begint met het indrukwekkende, doordringende riffgeluid van bassist Tony Garnier, waaraan David Kemper zijn halfetnische, halfrockabillydrums toevoegt. De orkestratie is zwaar en neemt in spanning toe. De twee gitaren scheppen een tamelijk strijdlustige bluesrocksfeer, met de uitstekende orgelpartij van Augie Meyers als begeleiding. Dit nummer wijkt sterk af van Dylans gebruikelijke sound, maar het resultaat is verbluffend. De samenwerking tussen Lanois en Dylan is perfect. Dylans stem klinkt fantastisch, alsof hij afkomstig is uit de diepe Delta. Hij doet denken aan de opnames van Slim Harpo en Lightnin' Slim voor Excello Records. 'Cold Irons Bound' is een van de beste nummers van het album. Helaas heeft Dylan gezegd dat hij met het schrijven van deze song niet echt heeft bereikt wat hij voor ogen had.

WIE GOED LUISTERT...

Bij 1:22 klinkt achter in de studio een geluid, en wie goed luistert, hoort Dylan ademhalen tussen 2:09 en 2:15.

Make You Feel My Love

Bob Dylan / 3'33

Muzikanten

Bob Dylan: zang, piano

Daniel Lanois: gitaar

Augie Meyers: orgel

Tony Garnier: basgitaar

Opnamestudio

Criteria Recording Studios, Miami: januari 1997

Techniek

Producent: Daniel Lanois (in samenwerking met Jack Frost Productions)

Geluidstechnicus: Mark Howard

Billy Joels versie van 'Make You Feel My Love' verscheen eerder dan die van Bob Dylan en bereikte nummer 5 van de Billboardhitlijst.

Achtergrond en tekst

Het onderwerp van 'Make You Feel My Love' wijkt af van dat van de andere nummers op *Time Out of Mind*. Dit liedje gaat niet over hartzeer, verraad of ouder worden. 'Make You Feel My Love' is een liefdeslied zonder verborgen betekenissen. De verteller drukt zijn gevoelens duidelijk uit: 'I could offer you a warm embrace' en 'I could hold you for a million years'. De titel vat alles samen: de zanger geeft zijn geliefde alle liefde die hij voor haar voelt.

'Make You Feel My Love' werd in januari 1997 opgenomen bij de Criteria Recording Studios in Miami. Voordat het publiek Dylans versie hoorde, was de fraaie melodie al bekend van een cover die Billy Joel maakte onder de titel 'To Make You Feel My Love' voor zijn album *Greatest Hits Volume III*, dat op 19 augustus 1997 werd uitgebracht. Joels single verscheen anderhalve maand eerder dan *Time Out of Mind* en bereikte nummer 9 van de Adult Contemporaryhitlijst en nummer 5 van de Billboard Top 100.

Productie

Bij 'Make You Feel My Love' speelt Dylan weer piano. Het is het eenvoudigste nummer van het album. Er is geen bepaald effect, en geen sombere of onwezenlijke sfeer. Dylan zingt een liefdesverklaring, begeleid door orgel en basgitaar. De echo op zijn stem versterkt de emotionele vertolking. Het is interessant om zijn intonatie in dit stadium van zijn carrière te vergelijken met die bij songs als 'Girl from the North Country' (*The Freewheelin' Bob Dylan*) bij zijn debuut. Zijn stem is doorleefd en rauwer, maar hetzelfde gevoel van ontgoocheling en helderheid klinkt erin door. De jaren verstrijken, zijn gevoelens veranderen niet. 'Make You Feel My Love' is een prachtige ballade en waarschijnlijk het enige nummer op het album waarin Lanois' rol beperkt is. Hij schijnt akoestische gitaar te spelen, maar zijn bijdrage verdwijnt volledig in de mix.

Covers

Onder andere Billy Joel, Bryan Ferry en Trisha Yearwood namen van dit nummer een cover op. Huub van der Lubbe nam een Nederlandse versie ('Tot jij mijn liefde voelt') op voor zijn album *Simpel Verlangen*. Adele haalde met haar versie in 2008 plaats 26 in Engeland plaats 26.

Links: Bob Dylan bij de Grammy Awards van 2011. Rechts: tweede uitgave van de Gibson J-200, de gesigneerde SJ-200 Collector's Edition, speciaal voor Dylanfans.

niet weet dat het wordt achtervolgd door de spoken van zijn geheime geschiedenis. Dylan ziet ze. Hij luistert naar hun ijle stem, die waait met de wind die over de Great Plains raast en door de Rocky Mountains loeit.¹⁷¹

Tempest bereikte nummer 3 van de Billboard Hot 200 en de Britse albumhitlijst, en kwam op nummer 1 in Oostenrijk, Kroatië, Nederland, Noorwegen en Zweden. Een geweldige prestatie voor een artiest van wie sommigen dachten dat hij niet meer echt meetelde.

De hoes

De foto op de voorkant, in twee tinten donkerrood, is een close-up van een beeld van de Pallas Athenefontein, die sinds 1902 voor de hoofdingang van het Oostenrijkse parlamentsgebouw in Wenen staat. De foto werd gemaakt door Alexander Längauer. Net als bij Dylans twee vorige albums ontwierp Coco Shinomiya de hoes. Op de achterkant staat een foto van Dylan achter het stuur van een sportauto. Deze werd gemaakt door William Claxton (Chet Baker, Frank Sinatra). De overige foto's in het boekje zijn van John Shearer, die ook meewerkte aan het album *Shadows in the Night* (2015).

De opname

Tempest werd geproduceerd door Bob Dylan (onder zijn pseudoniem Jack Frost). De sessies vonden plaats van januari tot maart 2012 in Groove Masters in Santa Monica, Californië. Twee leden van zijn eerdere toerband, de gitaristen Stu Kimball en Charlie Sexton, begeleidden hem. Ook muzikanten van zijn laatste albums deden weer mee: David Hidalgo (accordeon, gitaar, viool), Donnie Herron (steelgitaar, banjo, viool, mandoline), Tony Garnier (basgitaar) en George G. Receli (drums).

Nieuw was geluidstechnicus Scott Litt, die onder meer R.E.M., Nirvana en The Replacements produceerde. Litt was vroeger niet echt een Dylanfan, maar werd dat wel na het album *Love and Theft* uit 2001: 'Voor mij was dat 'Huckleberry Finn'.' Toen Litt halverwege de jaren tachtig zijn studio bouwde in Venice, Californië, 'deed hij dat met Bob Dylan in gedachten', zo schreef Nick Paumgarten in *The New Yorker*. In zijn verbeelding zag hij Dylan achter het Hammondorgel zitten, alleen begeleid door drums en een contrabas. Of misschien door een banjo en trompet. 'Ik stelde me hem altijd voor met een 'Hello, Dolly'-sound van Louis Armstrong,' zei Litt.¹⁷² Uiteindelijk koos Dylan voor de Jackson Browne's Groove Mastersstudio, waar hij eerder *Christmas in the Heart* had opgenomen.

Paumgarten vervolgde: 'Litts grootste bijdrage aan *Tempest* was misschien wel een prachtig stel oude Neumannmicrofoons, van zo'n 25 duizend dollar per stuk. Ze zijn alzijdig gericht: je kunt er eentje midden in de ruimte zetten en veel muzikanten tegelijk opnemen, rondom. Het was een onorthodoxe, ouderwetse methode, maar wat de microfoons oppikten, stond Dylan blijkbaar aan. 'Er ontstond een muzikaal panorama en hij paste daar overheen,' zei Litt. Dylans stem viel duidelijk op. Litt rommelde er niet mee. Luisteraars zullen niet betwisten dat er weinig trucjes werden toegepast om hem te verfraaien.¹⁷²

De sound is ruig, net als de opnamen bij Chess Records in Chicago en Sun Records in Memphis: een lage, authentieke sound, precies wat Dylan altijd wilde. Paumgarten: 'Dylan beluisterde de ruwe opnamen altijd in zijn pick-upauto, of anders op een gettoblaster⁸, om er zeker van te zijn dat ze goed genoeg klonken op mid-rangespeakers.

Duquesne Whistle

Bob Dylan - Robert Hunter / 5'44

Muzikanten: Bob Dylan: zang, toetsen; Charlie Sexton: gitaar; Stu Kimball: gitaar; David Hidalgo: gitaar (?); Donnie Herron: steelgitaar; Tony Garnier: contrabas; George G. Receli: drums / **Opnamestudio:** Groove Masters, Santa Monica, Californië: januari-maart 2012 / **Producent:** Jack Frost (Bob Dylan) / **Geluidstechnicus:** Scott Litt

Achtergrond en productie

Dit is het enige nummer op *Tempest* dat Dylan niet alleen schreef, maar samen met Robert Hunter. 'Duquesne Whistle' stamt mogelijk van de opnamesessies voor *Together Through Life*, waarvan Dylan en Hunter de songs samen schreven. Het kan zijn dat 'Duquesne Whistle' is gebaseerd op de catastrofale EF5-tornado die Duquesne en Joplin, Missouri, trof in mei 2011, maar waarschijnlijk gaat het over Du Quoin (uitspraak 'doekeen'), Illinois. 'I wanna stop at Carbondale and keep on going / That Duquesne train gon' rock me night and day' doet denken aan de treinroute door het muzikale erfgoed van het gebied tussen Chicago in het noorden en New Orleans in het zuiden. Het lied geeft Dylan de kans om op de nostalgische toer te gaan en een introspectieve reis te maken naar zijn diepste gevoelens, wonden en angsten, en om in het laatste couplet zijn jeugd in het Midwesten op te roepen: 'The lights

of my native land are glowing / (...) That old oak tree, the one we used to climb.'

In de intro doet Dylan een periode in sepiasfeer herleven. Het ritme wordt gespeeld op steelgitaar, gedubbeld op elektrische gitaar en piano, en ondersteund door akoestische gitaar. Het onweerstaanbare resultaat brengt de luisteraar terug naar vroeger. De rest is een heerlijk swingend treinlied, waarbij verzadigde gitaren worden afgewisseld met een 'la pompe'-zigeunerritme. Jammer dat de solo aan het slot geen imitatie is van Django Reinhardt. Dylan is uitstekend; zijn raspende stem klonk waarschijnlijk nog nooit zo goed. Dit nummer verscheen als single, met op de B-kant een alternatieve versie van 'Meet Me in the Morning', opgenomen tijdens de sessies voor *Blood on the Tracks*. Dylan bracht een videoclip uit bij deze single, geregisseerd door Nash Edgerton.

Soon After Midnight

Bob Dylan / 3'28

Muzikanten: Bob Dylan: zang, piano; Charlie Sexton: gitaar; Stu Kimball: gitaar; David Hidalgo: gitaar (?); Donnie Herron: steelgitaar; Tony Garnier: contrabas; George G. Receli: drums / **Opnamestudio:** Groove Masters, Santa Monica, Californië: januari-maart 2012 / **Producent:** Jack Frost (Bob Dylan) / **Geluidstechnicus:** Scott Litt

Achtergrond en productie

Op het eerste gezicht vindt Dylan het leuker om met woorden te spelen dan om een boodschap over te brengen. Deze song bevat inderdaad een paar subtiele verwijzingen. 'I've been down on the killing floors' doet denken aan de dood en aan moord, en aan 'Killing Floor', een bluessong die in 1964 werd opgenomen door Howlin' Wolf en later werd gecoverd door Jimi Hendrix en Led Zeppelin. De eerste regel van het laatste couplet, 'It's now or never', verwijst naar Elvis Presley. De titel verwijst naar *A Midsummer Night's Dream*, een komedie van Shakespeare over twee jonge geliefden.

Ook wordt verwezen naar het muzikale verleden. Bij het eerste couplet imiteert Dylan een oude transistorradio waaruit muziek uit de jaren vijftig en zestig klinkt. 'Soon After Midnight' lijkt qua stijl op 'A New Shade of Blue' van The Bobby Fuller Four (1966). Dylans stem krijgt een nieuw patinalaagje, waardoor hij – in elk geval bij deze song – minder fel klinkt dan bij een paar recente hits. Zijn stem is aangenaam en zacht. De band is uitstekend, vooral Donnie Herrons steelgitaarsolo, gedubbeld door een zessnarige gitaar.

COVER

Op de bluessong 'Killing Floor' van Electric Flag speelde Dylans bandlid Mike Bloomfield mee op gitaar.

Fotoverantwoording

© **GETTY Images** : Alain BENAÏOUS/Gamma-Rapho 604 • Alfred Eisenstaedt/The LIFE Picture Collection 358 • Alice Ochs/Michael Ochs Archives 157, 158, 164, 189, 224 • Alvan Meyerowitz/Michael Ochs Archives 406, 410 • American Stock 282 • Andrew Burton 151 • Andrew Herrer/Bloomberg 680, 686 • Andrew Putler/Redferns 360 • Andrew Whittuck/Redferns 240 • Angel Franco/New York Times Co 552 • Baron Wolman for Business Wire 469 • Bernd Muller/Redferns 636 • Beth Gwinn/Redferns 328 • Bill Ray/The LIFE Picture Collection 193, 312, 353 • Blank Archives 23h, 278, 348 • Bob Parent/Hulton Archive 41, 441 • Bob Peterson/The LIFE Images Collection 286 • Bobby Bank/WireImage 417, 426 • Brad Elterman/FilmMagic 445 • Brian Cooke/Redferns 262 • Brian Shuel/Redferns 10, 55b, 609 • C. Flanigan 665 • Carl Mydans/The LIFE Picture Collection 255 • Carol M. Highsmith/Buyenlarge 467 • CBS Photo Archive 287, 335, 427 • Central Press 103 • Charles Paul Harris/Michael Ochs Archives/Getty Images 575 • Charlie Gillett/Redferns 263, 320 • Chris Felver 476 • Chris Morphet/Redferns 26 • Columbia Records 101g, 101d • Cyrus Andrews/Michael Ochs Archives 202 • Dave Hogan/Getty Images 449 • Dave Hogan/Hulton Archive/Getty Images 527 • Dave M. Benett/Getty Images 367 • David Corio/Redferns 514 • David Gahr 653, 659 • David Gahr 65, 66d, 161h, 250, 344, 369, 384, 387, 418, 606 • David Keeler 612 • David Montgomery 515 • David Redfern/Redferns 33h, 58, 199, 422, 569, 626, 646 • David Warner Ellis/Redferns 267 • Dick Darrell/Toronto Star 493 • Dick Loek/Toronto Star 557 • Don Cravens/The LIFE Images Collection 679 • Don Paulsen/Michael Ochs Archives 215g • Doug McKenzie 94 • Douglas Mason/Getty Images 623 • Douglas R. Gilbert/Redferns 92, 110, 126, 131, 152, 221 • Ebet Roberts/Redferns 91, 127, 219, 297, 456, 500, 528, 529, 536, 539, 544, 547, 618, 621, 633, 634g, 637 • Echoes/Redferns 496, 678 • Ed Caraeff 55h, 382 • Ed Perlstien/Redferns 454, 465 • EFD SS/Heritage Images 93 • Elliott Landy/Redferns, 244, 247, 249, 261, 265, 271h, 274, 291h, 300, 347 • Erich Auerbach 408 • Estate Of Keith Morris/Redferns 371 • Evening Standard/Hulton Archive 144, 171, 239, 285h • Express Newspapers 676 • Express/Hulton Archive 458 • Fin Costello/Redferns 291 b • Fiona Adams/Redferns 157, 231 • Foc Kan/WireImage 658 • Fotos International/Getty Images 356, 377 • Francis Miller/The LIFE Picture Collection 83 • Frank Micelotta 573 • Frans Schellekens/Redferns 687 • Fred Mott 52 • Fred W. McDarrah 253, 279, 438, 444 • Frederic RÉGLAIN/Gamma-Rapho 416 • GAB Archive/Redferns 37, 121, 209, 218, 229, 254, 271b, 285b, 298, 349, 391, 423, 603, 608 • Gary Miller/FilmMagic 666, 669 • Gems/Redferns 351, 401, 610 • Gene Lester/Metronome 22 • General Photographic Agency/Hulton Archive 313, 638 • George Pickow/Michael Ochs Archives 331 • George Pimentel/WireImage 617 • George Rose/Hulton Archive 462, 475, 580g • Gijbert Hanekroot/Redferns 89, 104, 251, 402, 439, 554, 674 • Gilles Petard/Redferns 67 • Grant Goddard/Redferns 234 • Harry Scott/Redferns 639, 642, 657 • Hollander/IMAGES 474 • House Of Fame LLC/Michael Ochs Archives 477, 495d • Hulton Archive 50, 119, 362 • Ian Dickson/Redferns 24 • Ivan Keeman/Redferns 689 • J. Wilds/Hulton Archive 227g • James Keivom/NY Daily News Archive 630 • Jan Persson/Redferns 7, 400, voorzijde stofomslag. • Jeff Kravitz/FilmMagic 684g, 695 • Jeffrey Mayer/WireImage 381, 425, 568 • Jeremy Fletcher/Redferns 352 • Jim Johnson/Pix Inc./The LIFE Images Collection 163 • Jim Shea/Michael Ochs Archives 503 • Jim Steinfeldt/Michael Ochs Archives 95, 502, 513 • Joby Sessions/Guitarist Magazine 184 • John Cohen 9, 19, 29, 51, 57, 63, 77b, 80, voor- en achterzijde omslag • John D. Kisch/Separate Cinema Archive/Getty Images 269 • John Orris/New York Times Co. 23b • Jordi Vidal/Redferns 563 • Kai Shuman/Michael Ochs Archives 33b, 498 • Keith Baugh/Redferns 470, 480 • Keystone 61 • Keystone-France/Gamma-Keystone148, 295, 323, 461 • Kirk West/Getty Images 405, 661 • KMazur/WireImage 579 • L. Busacca/WireImage 551 • Larry Hulst/Michael Ochs Archives/Getty Images 472, 483, 484 • M. Caulfield/WireImage for NBC Universal Photo Department 645 • March Of Time/March Of Time/The LIFE Picture Collection 589 • Mark and Colleen Hayward/Redferns 118 • Martyn Goodacre 317 • Metronome/Archive Photos 115g • Michael Ochs Archives 11, 16, 20, 25, 27, 31, 34, 35, 36, 42, 45, 48g, 48d, 49, 53, 62, 87, 97, 105, 116, 117, 129, 147, 149, 150, 167, 169, 173d, 174, 175, 178, 181, 182h, 187, 188, 192, 195, 196, 201, 205, 207, 210, 226, 235, 238, 256, 273, 280, 281, 292, 307, 309, 310, 315g, 315d, 316, 325, 326, 337, 338, 374, 388, 390, 393, 399, 421, 429, 433, 443, 466, 485, 523, 596, 627, 641, 648, 650, 652, 677, achterzijde stofomslag • Michael Putland 398, 495g, 501, 566, 592 600 • Michel Linssen/Redferns 625 • Mick Gold/Redferns 296 • Mindy Best/WireImage 564 • Nigel Osborne/Redferns 21, 182b, 415, 435, 455553 • Nora Schuster/Imagno 505 • Paramont Pictures 124 • Patrick Ford/Redferns 605 • Patrick PIEL/Gamma-Rapho 508 • Paul Natkin/ 490, 541, 542 • Paul Natkin/WireImage 524, 530 • Peter Dunne/Daily Express/Hulton Archive 230 • Peter Noble/Redferns 236 • Peter Still/Redferns 615 • Petra Niemeier-K & K/Redferns 289 • Phil Dent/Redferns 519 • Photoshot 114 • PL Gould/IMAGES 394 • Popperfoto 88, 318, 339, 440, 540 • PoPsie Randolph/Michael Ochs Archives 86 • R.Y. Young/Hulton Archive 424 • Ray Tamarra/Getty Images 634d • RB/Redferns 96, 252 • Richard Corkery/NY Daily News Archive 200 • Richard Corkery/NY Daily News Archive 299, 586 • Richard McCaffrey/ Michael Ochs Archive/ Getty Images 471 • Rick Diamond/WireImage 397 • Rob Verhorst/Redferns 473, 512, 516 • Robert Knight Archive/Redferns 580d • Robin Platzer/Twin Images/The LIFE Images Collection/ 548 • Rocky Widner/FilmMagic 517 • Ron Galella, Ltd./WireImage 430 • Ross Gilmore/Redferns 283 • Rowland Scherman 66g, 84 • Sandy Schoenfeldt/Michael Ochs Archives 593 • Silver Screen Collection 671 • Silver Screen Collection/Hulton Archive 130 • Simon Lees/Guitarist Magazine 217 • SSPL/Getty Images 304 • Stephanie Chernikowski/Redferns 363 • Taylor Hill 624 • Terry O'Neill 214, 565 • The VisualEyes Archive/Redferns 71 • Thomas S. England/The LIFE Images Collection 414 • Tim Boxer/Archive Photos 442 • Tim Mosenfelder/ImageDirect 660 • Tom Copi/Michael Ochs Archives 559, 670 • Tom Wargacki/WireImage 497 • Tony Evans 59 • 20th Century-Fox 293 • Underwood Archives 73, 594 • Val Wilmer/Redferns 173g, 257 • Verner Reed/The LIFE Images Collection 355 • Vincent Riehl/NY Daily News 437 • Walter Daran/Hulton Archive 186 • Waring Abbott 434, 453 • Waring Abbott/Michael Ochs Archives 419. • William E. Sauro/New York Times Co. 354 • William Lovelace/Express 303 • © **Agence DALLE** • Don Hunstein-RETNA/DALLE 47 • Joe Alper/DALLE 99 • © **AKG** : akg-images 123 • © **CORBIS** : B.D.V./Corbis 576 • Bettmann/Corbis 162, 233, 277, 373b, 380, 436 • Brian Cahn/ZUMA Press/Corbis 161b • Corbis 191 • Domenech Castello/epa/Corbis 683 • Jean-Louis Atlan/Sygma/Corbis 305 • John Springer Collection 69, 534 • Lynn Goldsmith/Corbis 413 • Martyn Goddard/Corbis 198 • Michael Ochs/Corbis 511 • Neal Preston/Corbis 373h • Paul Souders/Corbis 570 • PBNJ Productions/Blend Images/Corbis 28 • Tony Frank/Sygma/Corbis 155 • William Miller/Retna Ltd. 654 • 91040/dpa/Corbis 113 • © **REX** : Ilpo Musto/REX 185 • Scanpix suede/Sipa/REX 213, 215d, 223, 227d, 241, 258, 268 • SNAP/REX 378 • REX/SIPA 560 • © **Andere** : Courtesy Gibson Guitars 115d, 306, 684d • Courtesy C.F. Martin & Co. • Collectie auteur 46.

Oorspronkelijke titel: *Bob Dylan, La Totale*

Teksten: Jean-Michel Guesdon en Philippe Margotin

Uitgegeven door Editions du Chêne EPA - Hachette Livre, 2015

© 2015, Hachette Livre – Éditions du Chêne/EPA

www.editionsduchene.com

Voor de Nederlandse uitgave:

Bob Dylan Compleet. Het verhaal van de 492 songs

© 2016, WBOOKS

Boerensdandijk 33a

Postbus 1129

8001 BC Zwolle

www.wbooks.com

info@wbooks.com

Vertaling: Vitataal

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

NUR 660, 666

ISBN 978 94 625 8154 8

704 pagina's, 492 nummers. *Bob Dylan Compleet* vertelt chronologisch en zonder een detail over te slaan het verhaal van een songwriter en muzikant die niet alleen in de muziek- maar ook in de wereldgeschiedenis een bijzondere plaats in neemt.

Januari 1961. Een negentienjarige jongen laat zijn ouders in de Midwest achter om een muzikale carrière in Greenwich Village, New York te beginnen. Acht maanden later neemt hij zijn eerste LP op. Titel: *Bob Dylan*. Ruim vijftig jaar later verschijnt *Shadows in the Night*, een ode aan de Great American Songbook. In die vijftig jaar verschenen 35 studioalbums, waaronder klassiekers als *The Freewheelin' Bob Dylan*, *Blonde on Blonde*, *Blood on the Tracks*, *Time Out of Mind* en *Tempest*. Maar ook singles, soundtracks, samenwerkingen en de beroemde Bootleg Series. Al met al een overvloedige, opmerkelijke en nooit vervelende carrière die nog steeds door gaat.

Bob Dylan Compleet is een reis van het absolute begin naar het meest recente einde, onderweg stoppend bij albums en out-takes, films en concerten – alles gebaseerd op interviews met de songwriter zelf en de muzikanten, producers en bekenden om hem heen. Daarbij is het boek rijk geïllustreerd met zowel iconische als onbekendere foto's van de beste fotografen uit de rockscene. Dit is een bijbel voor alle fans die het waard is om keer op keer uit de kast getrokken te worden bij het beluisteren van de klassieke liedjes.

Jean-Michel Guesdon en Philippe Margotin schreven eerder de internationale hit *The Beatles Compleet*.

